

SPECIALISTI MEDICINE DELA KOT SVETOVALCI RAVNATELJEM

Dr. Andrea Margan

ZD Ptuj

MEDICINA DELA...

- „Delodajalec mora zagotoviti, da zdravstvene ukrepe v zvezi z varnostjo in zdravjem pri delu izvaja **izvajalec medicine dela.**“

NALOGA MEDICINE DELA

pomoč delavcem in delodajalcem pri krepitvi pozitivnih in zmanjšanju negativnih učinkov delovnih razmer na zdravje.

NAJPOGOSTNEJŠE OBLIKE SODELOVANJA

- izvajanje zdravstvenih pregledov delavcev
  - ocena zmožnosti za delo oz. izpolnjevanja posebnih zdravstvenih zahtev
- dopolnjevanje dokumentacije za ZPIZ – DD1 obrazec
- izdelava zdravstvene priloge k oceni tveganja (del izjave o varnosti):

Pozorni na POSEBNE ZDRAVSTVENE ZAHTEVE

NA DELOVNO ZMOŽNOST VPLIVA:

- zdravstveno stanje delavca
- obremenitve in zahteve na delovnem mestu
- odnosi v (širšem) delovnem okolju

ODNOSI ZNOTRAJ ŠOLE

- pedagoško osebje ↔ strokovni in tehnični delavci
- učitelji ↔ ostalo pedagoško osebje
- učitelji ↔ učitelji
  - urniki
  - „pomembnost“ predmeta
- učitelji ↔ ravnatelj

SPECIFIČNOSTI

- **Vrtci:** ergonomija
- **Šole s prilagojenim programom:** delo z otroci s posebnimi potrebami
- **Strokovne šole:** en učitelj nosilec več strokovnih predmetov
ne prihajajo iz pedagoške stroke
- **Glasbene šole:** delovni čas

SPEC. MEDICINE DELA KOT SVETOVALEC ZA PODROČJE ZDRAVJA PRI DELU

- poročilo o zdravstvenem stanju: PRIPOROČILA in usmeritve
- sodelovanje pri promociji zdravja pri delu
- povezovalec
  - med delavcem in delodajalcem
  - med delodajalcem in izbranim zdravnikom

POROČILO O OPRAVLJENIH ZDR. PREGLEDIH

- 61 % starejših od 50 let, povprečna starost pregledanih je 52 let, njihova povprečna delovna doba je 25 let
- 61 % pregledanih ima prekomerno telesno težo
- 43 % motnje presnove (debelost, motnje v presnovi maščob in sladkorja)
- 31 % mišičnokostne bolezni
- 19 % bolezni obtočil
- 9 % duševne in vedenjske motnje

Zaključek poročila:

aktivnosti promocije zdravja pri delu (PZD) usmeriti v krepitev duševnega zdravja zaposlenih in načrtovanja organizacijskih in ergonomskih ukrepov za prilagajanje delovnih mest starejšim delavcem

PRIPOROČILA...

- raztezne vaje za razbremenitev in krepitev mišic
- psihološko svetovanje
- delavnice in svetovanja logopeda
- cepljenje proti sezonski gripi
- delavnice komunikacijskih veščin in strategij soočanja s stresnimi situacijami
- usposabljanje za nudenje prve pomoči

KDAJ ŠE PO MNENJE NA MDPŠ

- v primeru dvoma o delazmožnosti
- potreba po (začasni) prilagoditvi delovnega mesta
- po dolgem BS - vračanje na delo (POSTOPNO)
- pred začetkom postopka na IK
- v primeru dvoma o upravičenosti priporočil zdravnikov drugih specialnosti

ZAKAJ MEDICINA DELA „OMEJUJE“?

- med zdravniškim pregledom se ocenjuje skladnost med zahtevami in obremenitvami delovnega mesta in zdravstvenim stanjem delavca
- ob neskladju se delavcu omeji zmožnost za delo
- namen **omejitev in priporočil** je ohranjanje zdravja in izboljšanje delovne učinkovitosti
- omejitve lahko izhajajo tudi iz pravilnika, ki določa pogoje za opravljanje določenih del (tehnični delavci)

ZDRAVNIŠKO SPRIČEVALO ZA DELODAJALCA ZAVEZUJOČE?

- Zdravniško spričevalo ne predstavlja upravnega akta, temveč akt strokovno-tehnične narave, **ki za delodajalca ni zavezujoč.**
- v nekem primeru je sodišče upoštevalo mnenje pooblaščenega zdravnika in ne odločbo invalidske komisije

Napotnica

za predhodni preventivni zdravstveni pregled

EMŠO kraj rojstva

Naslov

Izobrazba poklic

Na predhodni preventivni zdravstveni pregled ga-jo pošiljamo:

1. pred prvo zaposlitvijo,
2. po prenehanju opravljanja določenega dela na določenem delovnem mestu za več kot 12 mesecev.

Imenovani(a) se bo zaposlil(a) na delovnem mestu

Izjava o varnosti z oceno tveganja za navedeno delovno mesto je bila opravljena dne:

Pomembni podatki iz ocene tveganja so:

Kratek opis delovnega procesa (priprava dela, dominantna dela in naloge, tedenski delovni čas - v urah, delo v izmenah):

Delovna oprema (orodja, instrumenti, naprave itd.):

Predmeti dela (surovine, polizdelki, izdelki, informacije itd.):

Izpostavljenost tveganjem (navesti kritične dejavnike tveganja, zahteve, obremenitve in škodljivost pri delu):

Po zadnji oceni tveganja so bili izvedeni naslednji ukrepi na področju tehničnega varstva in humanizacije dela:

Osebna varovalna oprema:

Posebne zdravstvene zahteve, ki jih mora izpolnjevati delavec:

Delovno mesto je neustrezno za:

Pripombe delodajalca:

OPOMBA: Delodajalec pošilja delavca na predhodni preventivni zdravstveni pregled z napotnico, ki je izpolnil na predpisanih obrazcih v obliki izvodov, od katerih doli vnemjen en izvod delodajalcu in izpolnjeno oceno delovne preločnosti, en izvod pa zahtj poslati kleni zdravnik.
 POJASNILA: 1 NACE klasifikacija (Standardna klasifikacija dejavnosti, U.K. I. RS, št. 2002)
 2 Stopnja izobrazbe od 1 - 8 (Državni dogovor o temeljih za kvalifikacjo poklicov in strokovna izobrazba, U.K. I. SPRU, št. 28/90)
 3 Standardna klasifikacija poklicev (U.K. I. RS, št. 28/97)
 4 Koda, ki je za delovno mesto opredeljena delovna mesta

Obrazec je predpisan v Pravilniku (U.K. I. RS, št. 47/02 in 39/03).

■ izvaja

varno

■ v izja

na po

eve,

(D-1)

TVEGANJA NA DELOVNEM MESTU UČITELJA

- psihološke zahteve in obremenitve
  - emocionalne obremenitve
  - senzorne obremenitve
    - sluha, vida in glasilk
  - statične obremenitve hrbtenice
  - nevarnost nastanka okužb
- } ▪ psihosocialna tveganja

Na psihosocialne dejavnike tveganja vplivajo tudi ekološke razmere: hrup, osvetljenost, neugodno toplotno okolje.

POSEBNE ZDRAVSTVENE ZAHTEVE

- intelektualne sposobnosti
- stabilnost osebnosti, odpornost na stres
- obremenitev vida in glasilk
- obremenitev gibal
- dober sluh
- vožnja motornega vozila*

ZAKAJ PREGLED PSIHOLOGA

Da oceni:

- splošno intelektualno opremljenost oz. funkcioniranje
- morebitne specifične sposobnosti, ki jih DM zahteva (psihomot. koordinacijo)
- osebnostno strukturo oz. poteze (čustvena stabilnost, ekstravertiranost, odprtost za novosti, vestnost,...
- odpornost na večje psihične obremenitve
- zmožnost prilagajanja
- emocionalno odzivanje
- morebitne zasvojenosti, emocionalne motnje, osebnostne motnje,...
- večkratne hospitalizacije
- aktualno psihopatološko simptomatiko

KDAJ PSIHOLOGU ?

- Ob prvi zaposlitvi
- Ob obdobjem pregledu, če je indikacija
- Kadarkoli, v koliko je želja oz. potreba

PSIHOLOŠKI PREGLED

- Individualna obravnava (prilagojen izbor psihodiagnostičnih sredstev)
- Ne enačiti s pregledom kliničnega psihologa.
- Ocena posameznikove zmožnosti prilagoditi se zahtevam delovnega mesta, biti na DM učinkovit, zadovoljen, izpolnjen, kreativen.

ODSOTNOST BOLEZNI ŠE NE POMENI ZMOŽNOST OPRAVLJANJA DELA

PODROČJA, KI POMEMBNO VPLIVAJO NA DELOVNO ZMOŽNOST

- DUŠEVNO ZDRAVJE
  - stres na delovnem mestu (preobremenjenost DM)
  - duševne in vedenjske motnje
- STARANJE ZAPOSLENIH
- ERGONOMIJA
  - (hrup, osvetljenost, delo z računalnikom – računalniški programi, ergonomija v vrtcih)

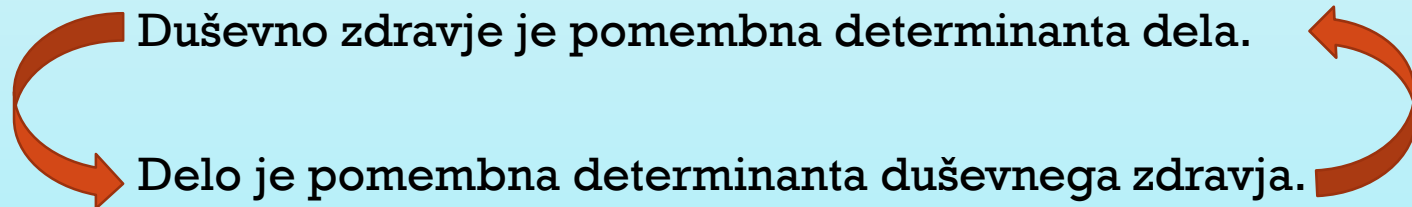
KO OBRAVNAVAMO DUŠEVNO ZDRAVJE SE SOOČAMO

- **Tabu:** tema, ki se ne sme kritično obravnavati
- **Predsodki** negativen, odklonilen odnos do koga ali česa, neodvisen od izkustva
- **Stigma** družbena zaznamovanost zaradi drugačnosti, navadno neupravičena
- **Zapostavljanje in poniževanje** oseb s težavami v duševnem zdravju

DUŠEVNO ZDRAVJE

- ni zgolj odsotnost duševnih motenj.
- ... stanje blaginje, v katerem posameznik uresničuje svoje sposobnosti, se je sposoben spopadati z običajnimi stresnimi življenjskimi okoliščinami, produktivno delati ter prispevati k skupnosti.

DUŠEVNO ZDRAVJE NA DM

- ustvarjanje takšnih pogojev dela, ki podpirajo dobro duševno zdravje (promocija duševnega zdravja)

DUŠEVNE MOTNJE (IN BOLEZNI) NA DM

- destigmatizacija duševnih motenj v delovnem okolju

MOTNJE V DUŠEVNEM ZDRAVJU

- Tiste, ki še ne izpolnjujejo meril za diagnozo duševne motnje vendar vplivajo na funkcioniranje posameznika (npr. razdraženost, nespečnost, zaskrbljenost)
- Tiste, ki izpolnjujejo merila za diagnozo; tki. „klinične“ motnje v duševnem zdravju:
  - duševne motnje katere zaradi svoje narave, resnosti in trajanja izpolnjujejo merila za diagnozo (npr. depresija, anksioznost oz. njihova kombinacija)
  - psihotične motnje oziroma hude duševne motnje katere zahtevajo intenzivno, dolgotrajno zdravljenje in pri katerih je izgubljen stik z realnostjo (npr. huda depresija, bipolarna motnja, shizofrenija)
- Bolezni odvisnosti

VLOGA SPECIALISTA MEDICINE DELA

- opozori na prisotnost težav v duševnem zdravju v organizaciji
- identificira potencialne vzroke preobremenjenosti na delovnem mestu
- sodeluje pri promociji duševnega zdravja na delovnem mestu
- sodeluje pri rehabilitaciji na DM in vračanju na delo
- sodeluje pri prilagajanju delovnega mesta

PROMOCIJA DUŠEVNEGA ZDRAVJA NA DM

- Strateška odločitev vodstva - ravnatelja
- Izobraževanje o problematiki preobremenjenosti
- Primarna preventiva: (usmerjena na delo)
  - Identificirati in izločiti potencialne vire preobremenjenosti
- Sekundarna preventiva (usmerjena na delavca)
  - pomoč posamezniku pri obvladovanju preobremenjenosti

NAJBOLJ POGOSTI VZROKI DOŽIVETIJ PREOBREMENJENOSTI (V PRAKSI)

- intenzifikacija dela (poučevanje več predmetov, na različnih stopnjah)
- slaba organizacija dela (urniki, delovni čas)
- način vodenja (avtoritativen - strah pred napakami)
- odsotnost podpore vodstvenih delavcev
- neustrezna komunikacija (pomanjkljiva, nespoštljiva)
- pomanjkanje celotnih informacij / preveč nepopolnih informacij
- nasilje tretjih oseb (pričakovanja staršev)
- negotovost ohranjanja zaposlitve
- uvedba nove tehnologije
- „administriranje“

PROMOCIJA DUŠEVNEGA ZDRAVJA NA DM

- Svetovalna služba za zaposlene s težavami zaradi izpostavljenosti
- Ustvarjanje podpornega okolja za osebe z duševno motnjo
  - destigmatizacija bolnikov z duševno motnjo („Bolnik NI bolezen“)
  - individualna obravnava odvisna od vrste duševne motnje, delovnega mesta in vzroka preobremenjenosti
  - pomoč pri integraciji v delovno okolje – delo kot del rehabilitacijskega procesa
  - razbremenitev na delovnem mestu (časovna razbremenitev, razbremenitev glede intenzivnosti dela oz. kompleksnosti nalog)
  - sodelovanje v procesu ocene invalidnosti

KAJ SE OBJEKTIVNO SPREMENI S STARANJEM?

S staranjem se upočasnijo psihomotorične funkcije

- večja utrudljivost, manjša vzdržljivost
- upočasnjene reakcije in miselni preskoki
- pešanje koncentracije in pomnjenja novih vsebin
- osebnostne spremembe slabši vid, sluh
- zmanjšanje mišične moči in gibljivosti, slabša koordinacija

„ZDRAVSTVENA KONDICIJA“ STAREJŠIH DELAVCEV

- pogostejše okvare glasilk (kadilci)
- s staranjem narašča verjetnost kroničnih bolezni, ki vplivajo na DZ
- pogostejše mišično-kostne bolezni (tehnično osebje)

OHRANJANJE DELOVNE ZMOGLJIVOSTI STAREJŠIH DELAVCEV

- Ključna podpora vodstva, ki ji sledijo vse generacije zaposlenih.
- Potrebna je ergonomska in organizacijska prilagoditev DM.
- Sistemske rešitve prilagojene posamezniku.
- Motivacija za delo in samoocenitev zdravstvenega stanja sta ključna dejavnika ohranjanja delazmožnosti pri starejših delavcih.

ZA ZAKLJUČEK

Želja in cilj vsakega ravnatelja je zaposlovati čim več zdravih in zadovoljnih delavcev in ustvarjati vzpodbudno in kreativno delovno okolje brez konfliktov.

Specialisti medicine dela pri tem lahko pomagamo s:

- izbiro zaposlenih preko preventivnih zdravstvenih pregledov
- sprotnim reševanjem problemov
- komunikacijo.

Na vas je, da izberete izvajalca medicine dela, ki je ustrezno kadrovsko opremljen, da vam je v pomoč.

Hvala za pozornost!

